

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann

המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

ד העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

ס"ו ח) היינו ערימה וגדים ופי' כוונת כמד א"כ שחכמים
 מיהיים למקום צר עד שנעשה גבוה ותלול כגדים והם
 גלי הים המתרוממים ע"י נשיבת הרוח. ואו כמו שזכרנו
 לפעמים בים שיתרומם סך מים למעלה רום כמבול
 גבוה הנקרא צפי הספינים (וואסר האון). וכן זה שאמר
 גדחי ישראל יכנס (תלים קמ"ז ב') ג"כ לשון הכנסה
 לא לשון חסיפה. ויבד עליו רעו שבראש המקרא שאמר
 בונה ירושלים ה' אמר אחריו שיכנס בה גדחי ישראל. או
 שיהי' ענין יכנס לשון הקבלת פנים כענין הכנסת אורחים
 הכנסת כלה והיינו אחר שיהיו נתלשים ממקומם לבוא
 לארץ אחוזתם ילך לקראתם להכניסם לארצו המקודשת
 (חייבהאלן). וכן וכנסתי אתכם ונפתתי עליכם באש
 (יחזקאל כ"ב ב"א) שנחלה אמר הם (י"ט) הנני קבץ
 אתכם אל תוך ירושלים ובפסוק כ' (סס) המטיל את
 ירושלים לכור ע"ז אמר אחריו וכנסתי אתכם דהיינו
 שיכנסו את הקבוץ כולו לכור וינפת עליו באש. וכן
 וכנסתים אל אדמתם (סס ל"ט כ"ח) לשון הכנסה. אחר
 שאמר בפסוק הקודם וקבצתי מכל הארצות. לך כנוס
 את כל היהודים וזומו עלי (אסתר ד' ט"ז) פי' שיכניס
 כולם לבית ההפלה והוא מאמר בפ"ע. וזומו עלי הוא
 שוב מאמר בפ"ע והשעור שעם הכניסה לבית התכלה
 יהי' מצורף ג"כ שיזומו. באילו הי' מאמר וזומו עלי
 מקושר לגלפניו והי' מלת כנוס לשון חסיפה שיהכוף
 היהודים כדי לזנוס אין טעם לשייתאספו שהרי יכולים לזנוס
 ב"א בביתו ולא הי' צריך רק להכריז הזנוס. וכן כנסתי לי
 גם כסף וזהב (קהלת ב' ח') היינו הכנסה באולרות עת
 להשליך ועת כנוס חבנים (סס ג' ה') אלו הי' מלת כנוס
 לשון חסיפה לא הי' הסיפך של להסליך והי' יותר ראוי
 לומר עת לפזר ועת כנוס שהפזור הוא ההסך באמת של
 קבוץ לא ההשליכה אבל פי' כנוס היינו הכנסה לעיר ולבית
 לצורך בנין שהוא הסיפך של השלכת חבנים מחוץ לעיר
 כדי לפנות המקום. וכדומה לאלה עוד שאר מלות כנס
 שבמקרא כולם לשון כניסה והכנסה לא לשון קבוץ וחסיפה
 שמשום כך ג' כ נקראים בחי. שוקים מכניסים. ועשה
 להם מכנסי בד. ע"ש שמכניסים בהם הירכים גם אי
 אפשר ללבוש כ"א ע"ז הכנסה משא"כ שאר בגדים
 שיכולים ללבוש גם על דרך עטיפה. אך בלשון התלמוד
 ישמש במלת כנס גם ללשון קבוץ כמו כנסת ישראל ר"ל
 קבוץ ישראל. בית הכנסת דהיינו בית שמתאספים בו
 להתפלל. בחי כנסיות של עמי הארץ. כנסיה שהיא
 לשם שמי' ודומיהן ואם ישלחזר פעל כנס לענין חסיפ' הי'

ענינו כענין ואספתו אל תוך ביתך (דברי' כ"ב ב') ואין
 ח"ש מאכף אחי הביתה (שופט' י"ט ט') שהוא זופל ג"כ
 על חסיפת ימיד למקום השחתתו והי' יכול ג"כ לומר
 וכנסתו אל תוך ביתך. ויין ח"ש מכניס אותי הביתה :
 גם פעל העז אין הנחתו כלל על ענין חסיפה כ"א
 על הבאת הדבר למקום בטוח
 וחשתמר והוא לשון מושאל מגורת עזו ומעזו שיקרא
 המקום בטוח מעזו מענין עזוה שיכול הנמלא בו לפנות
 עזות ברודף אחריו (טראץ ציענד) כמו הי' לי לצור
 מעזו (תלים ל"א ג'). הן עשיר קרית עזו (ישלי' ט"ו)
 דהיינו לענות עזות כמ"ס ועשיר יענה עזות (ססו"ח
 כ"ג). וכן יהיו ערי מעוזו (ישעי' י"ז ט'). ה' עזי ומעזי
 (ירמי' ט"ז ט') עזי היינו כחי ועזוי העלמתי הדבק
 בו. ופי' מעוזי היינו מקום מבטחי ש"י יכול לענות עזות
 משם ומה שורה שם מעוז על מקום בטוח גזור פעל
 העז. העז מקנך (שמות ט' י"ט) כלומר שיכניסנו
 למעוזו ומקום בטוח מן הטק. וכן יושבי הגבים העיוז
 (ישעי' י' למ"ד) העיוז אל העמדו (ירמי' ד' ו') העוז
 בני בנימין (ססו"ח) :

יריעה ד

נפץ. פזר. זרר. הענין הכולל בהם הוא החמלק
 איזה כלל לפרטים רבים
 שיתרחקו זה מזה הסיפך חסיפה וקבוץ שהוא החמלק
 פרטים רבים מרוחקים והעשות מהם כלל אחד מקורב
 הפרטים. ומוזבן הפרט. בכל א' מאלה הפעלים. כי
 פעל נפץ הנחתו על פזור דבר שחלקיו חזקים היטב
 זה בזה וצריך התאמץ כח לחלקו על אופן שיתרחקו
 חלקיו זה מזה על זה הפזור יפול לשון נפץ (צר שפרענגט)
 כמו וכפטים יפוצץ כלע (ירמי' כ"ג כ"ט) ויחמלנו הררי
 עד (חזקוק ג' ה') שהסלע וההר גשמים חזקים וצריך
 כח רב בהכות עליהם עד שיתפזרו חלקיהם. ככלי יוצר
 חנפנס (תלים ב' ט') שאע"פ ככלי יוצר גשם חלוש מ"מ
 צריך הכאה חזקה לשינתתו חלקו שע"י הכאה חלושה
 הם מתבקעים בלבד אבל לא יתפזרו החלקים לזרחוק.
 ועל הריב ישמש פעל נפץ על פזור בני אדם. כמו ומאלה
 נתנה כל הארץ (בראשית ט' י"ט) ומשם הטינס ה'
 (סס י"א ט') ואפינס בישראל (סס מ"ט ו') ויפץ העם
 ויפזו אויביך. והסיפך בעמים. ונפולת יהודה יקצץ
 ודומיהם עוד הרבה. לפי שסתם בני אדם השוכנים יחד
 יס

יריעות שלמה חלק ג יריעה ד ה

פרטי בפי' ע' אפי' ח' מזד שהם משותפים במובן הם משמישים
 לפעמים ז' ו' ומה שבי' ראוי האחד לשמש כפי הוראתו
 הפרטית וזו לפעמים השני תחתיו כפי ההוראה הכללית
 המשחק את שניהם. כזה הענין נמצא ג' כ' כאן במלות
 נפץ פור זרר שימשו ז' ו' יאמר על דבר א' בעצמו פעם
 לשון נפץ ופעם אויבך (במדבר י' ל"ה) ופעם לשון פור
 פורת אויבך (תלים ס"ט י"א) וכן יאמר על גוף בעל
 חלקים קטנים הבלתי דבוקים במקום שה' נופל עליו לשון
 פור וזריה ושמע בו בל' נפץ. והפך קצח (ישעי' כ"ח
 כ"ה). ועל גלות ישראל ישמש בג' הלאמות פעם בל'
 נפץ והפך בכל העמים (דברי' כ"ח) ונפוצה יהודה.
 ופעם בלשון פור שה פורה ישראל (ירמי' כ' י"ז) אשר
 פורו בגוים (ויאל ד' ז') ופעם בל' זריה. והחכם
 אורה בגוים (ויקרא כ"ו ל"ג) ובגוים זרימתו (תלים
 מ"ד י"ז):

יריעה ה

אגד. צרר. אסר. קשר. חרצב. ההוראה
 החשפת בהם הוא התקשר דברים זה
 לזה (צידן) וההבדל ביניהם כי אגד האחת העיקרית
 על התקשר דברים ארוכים שע"י שהם ארוכים אפשר
 לקשרם יחד ע"י חוט או משיחה אם מלומדה כעין
 דקושרין לפת וצננות בראשיהם יחד או מלומדה כעין
 שאוגדין את הלולב עם תיניו למטה. או באמצע כעין
 שאוגדין האלומות והעמרים של תבואה. על כל כיוצא בזה
 הונח שם אגד (בבבד) כמו ולקחתם אגדת אוזב (שמות
 י"ב כ"ב) שהאוזב קלחים ארוכים. ואגודתו על ארץ
 יסדה (עמוס ט' ו') כנוי להתקשרות כל מה שבארץ שהם
 כאלו אגודים יחד ממה שצריכים זה לזה ואין לאחד קיום
 בפ"ע בזולת הבירו. החר אגודת מוטה (ישעי' כ"ח ו')
 מלת אגודת שב על הרשעים הפועלים לא על המקבלים
 ור"ל שיתירו הרשעים את אגודתם שנעשים אגודה אחת
 בהסכמה להטות משפט שבזולת שיהוו באגודה א' קשה
 להם להטות משפט כי ימצאו מתנגדים. והוא הנקרא
 קשר רשעים. וכענין ויהיו לאגודה אחת (ש"ב כ' ב"ה)
 שהיו מסכימים יחד להיות אחר אבנר. ומה הענין נגוד
 שם ג' ד. ג' ג' ג' יגודנו (בראשית מ"ט י"ט) לשון
 אגד והסכמה (איינע באנדע. טרופף) והפעל יגודו על
 נפש נדיק (תלים ל"ד כ"א) ובים זכה יתגודדו
 (ירמי' ה' ז'):

ופעל

יש להם דבקות חזק ואדוקים זה בזה ביומר אם מזד שהם
 עם אחד או אומה או שבט או משפחה. או שיש להם צוות
 זה לזה ע"י מו"מ או שאר תועלת המשחק ביניהם
 כשישכנו יחד עד שצריך כח אחין לפורם לפיכך נופל על
 פזרונו לשון נפץ:

ופעל בזר. מורה על פזור דבר שאין דבקות בחלקיו
 כלל רק זה ששוכנים יחד וקרובים זה לזה
 ואין מחוסר רק לעשות בהם איז' מעשה קל לבטל שנוהגים
 ושיחרקו זה מזה והוא הפזור הפשוט (זר שטרייאן) כמו
 כפור כאשר יפור (תלים קמ"ז ט"ו) שחלקי האסר אין
 ביניהם שום דבקות חזק. יש מפזר וכוסף עוד (משלי
 י"א כ"ד) שאותו הדבר שהוא מפזר כגון ממון ושאר
 חפצים אינו אללו גוף א' הדוק החלקים עד שצטרך כח
 ענום לפזרו. וכן מפזר ומפרד בין העמים (אסתר ג' ח')
 במלת מפזר ר"ל שלא הי' להם גם קודם לכן כששכנו יחד
 שום דבקות אחוה או אומיי ומשפחיי לכן נתפזרו בקלות
 נמרץ. ובמלת מפרד ר"ל שגם עוד עכשו הם מפרדים
 ונבדלים זה מזה עד שאין ראוי להם יחוס עם או אומה
 כי כולם ככרעיים נבדלים שאין להם יחוס וע"ז ששולל
 יצא מכללם שום תועלת בחברה המדינית וא"כ אין כאן
 הפסד באבדונם:

ופעל זרר. הנהתו על פזור דבר בעל חלקים קטנים
 וקלטים שמלבד רסיון דבוקים עוד
 הם נפצתם דקים וקלטים עד שאפשר לפזרם ביד או ע'
 נפוח הפה. זה הפזור יקרא זרר (שטרייאן) כמו ויזר על
 פני המים (שמות ל"ב כ') שאחר שנחתן לעפר הי' קל
 להתפזר זרה את גרן השעורים (רות ג' ב') היינו פזור
 גרעיני השעורים לפני הרוח כדי שיפול המון ע"י כלי
 הנקרא מורה. ברחת ובמורה (ישעי' ל' כ"ד). כי חנם
 מורה הרשת (משלי א' י"ו) מורה כמו מורה ע"מ
 אשנה ישראל ושב על הגרעינין של תבואה הזרוים בתוך
 הרשת כדי שירדו העופות עליהם (בטרייאט) וכן ויזרר
 הנער עד שבע פעמים (מ"ד ד' ל"ה) והוא פזור הלמה
 שבאף הנקרא עטוש (גיהסן). וכן יורה על נוה גפרית
 (איוב י"ח ט"ו). ולשם כך נקרא האבק הרפואיי שנותנים
 על המכה מזור. ע"ש הזריה. שלוקחין האבק בין
 האצבעות ומסורין אותו על המכה או על הקילור שכורכין
 עליו (שטרייא פולטר) כמו ישמו מזור תחתיד
 (עובדי' א' ו') לא זרו ולא חבשו (ישעי' א' ו') ולא
 יגהה מכס מזור (הושע ה' י"ג). והנה כבר הודענוך
 פעמים רבות שהשמות הגרדעים אפי' שיש לכלל' מובן